

NOVINKA agentury EU pro drogy v Lisabonu

VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2004: ZPRÁVY SE VYPRACOVÁVAJÍ JIŽ 10 LET

Podle EMCDDA v rozšířené Unii „neustále roste“ množství informací o drogách

(25.11.2004 LISABON **EMBARGO 10.00 SEČ/bruselského času**) Množství dostupných informací o situaci v oblasti drog v Evropě „neustále roste“, tvrdí **Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)** při příležitosti prezentace své **Výroční zprávy o stavu drogové problematiky v Evropské unii a Norsku za rok 2004** v Bruselu.

Toto konstatování přichází v době, kdy agentura EU uzavírá první desetiletí, ve kterém vydává zprávy, a předkládá první souhrnný přehled drogového fenoménu v Evropě za 26 zemí od Atlantiku až po ruské hranice. Během uplynulého desetiletí spolupracovala agentura **EMCDDA** s členskými státy EU na vývoji nástrojů pro shromažďování údajů a ukazatelů, které by pro jednotlivé země představovaly „společný jazyk“ používaný k popisu drogové problematiky. Agentura také napomohla k vytvoření národních středisek pro monitorování drogové situace v jednotlivých evropských státech; ta nyní hrají zásadní úlohu při shromažďování a interpretaci údajů potřebných pro formulování politiky v protidrogové politice.

Ředitel EMCDDA Georges Estievenart říká: „S koncem našeho prvního desetiletí, máme k dispozici hlubší a zároveň širší pohled na drogovou situaci v Evropě a na opatření, která na situaci reagují. Díky trvalému sběru dat dokážeme dnes zaznamenat známky stabilizace nebo fluktuace trendů; současně jsme vnímavější vůči konkrétní problematice specifických podskupin, regionů a lokalit. Z monitorování v širším geografickém záběru nyní vyplývají nová zjištění, která zpochybňují některé z našich dosavadních předpokladů týkající se charakteristik a směru trendů. Celkově se naše investice do monitorování začínají vyplácet – dokážeme již s jistotou hovořit o podobných i rozdílných rysech drogové problematiky v rámci Unie.“

K všeobecným poznatkům o evropské drogové problematice, zdůrazněným v dnešní zprávě, patří stabilizace užívání heroínu a injekčního užívání. To je však vyváženo rostoucím užíváním jiných látek, jako jsou kokain, konopí nebo extáze, a skutečností, že mnozí mladí lidé v Evropě dnes užívají intenzivně nebo pravidelně více látek současně. Dále je od roku 2000 pozorován obecný klesající trend v počtu úmrtí v souvislosti s užíváním drog; ten se ovšem může v některých **nových zemích EU** zvrátit, pokud nebudou rychle zavedena patřičná opatření (viz dnešní tiskové zprávy č. 8 – „Hlavní poznatky“ a č. 9 – „Vybraná témata“).

Současně lze sledovat výrazné rozdíly v jiných oblastech; například u infekčních nemocí. Podle zprávy probíhá v některých **nových členských zemích EU** nejrychleji rostoucí epidemie HIV na světě, zatímco ve „starších“ členských zemích se výskyt u injekčních uživatelů drog (IUD) celkově vzato stabilizoval. Ve většině **zemí střední a východní Evropy** je prevalence HIV mezi IUD v průměru zatím nízká, pod hranicí 1 % (např. v **České republice, Maďarsku, Slovinsku** a na **Slovensku**), podobně jako je tomu v sousedních **kandidátských zemích EU – Rumunsku a Bulharsku**. V posledně jmenovaných zemích sice šíření epidemie v současnosti ustalo, ovšem v budoucnu by podle zprávy mohl potenciální nárůst injekčního užívání drog vést k rostoucí prevalenci infekce jak HIV, tak hepatitidy, nebudou-li zavedena dostatečná preventivní opatření.

Jak konstatuje **EMCDDA**, díky zvýšené schopnosti monitorovat trendy je dnes možné rychleji vypracovávat a zavádět vhodnější postupy a protipatření. Například loni nahlášené údaje o šíření HIV byly impulzem pro celou řadu nových opatření v zemích, kde epidemie HIV dosáhla vrcholu v roce 2001.

Například **Estonsko** a **Lotyšsko** uvádějí, že se v celostátním měřítku rozšířily programy výměny jehel a injekčních stříkaček. Hlásí také, že v poslední době dochází mezi IUD k poklesu četnosti výskytu HIV, i když čísla jsou stále ještě velmi vysoká.

Lepší sledování přijímaných opatření protidrogové politiky také přispělo k tomu, že většina evropských zemí přijala národní protidrogovou strategii (viz níže „Národní politiky“). Všechny **nové členské země** EU, které tak v posledním roce učinily – např. **Estonsko, Lotyšsko** a **Litva** – se v souladu s protidrogovou strategií EU soustředí na zlepšování léčby a snižování rizik. Současně se v těchto zemích zlepšuje dostupnost služeb pro uživatele drog, nicméně jejich kapacita i pokrytí jsou ještě značně omezené.

„EU má dnes 456 milionů obyvatel, takže každý čtrnáctý člověk na světě žije v některé z 25 členských zemí“, říká **předseda EMCDDA Marcel Reimen**. „Bohatství informací, které EMCDDA předkládá, nám dnes pomáhá lépe chápat, nakolik drogové problémy ovlivňují občany Evropy i komunity, ve kterých lidé žijí. Také dokážeme přemýšlet o protidrogové politice a opatřeních, které členské země přijala v reakci na komplexní a mnohostranný problém, jež užívání drog představuje“.

Výroční zpráva za rok 2004 je zveřejňována právě měsíc poté, co **Evropská komise** oficiálně vyhodnotila evropskou strategii a akční plán boje proti drogám na období 2000–2004. Při evaluaci těchto dokumentů sehrálo **EMCDDA** klíčovou úlohu tím, že poskytlo technické nástroje pro hodnocení opatření protidrogové politiky a analýzu drogové situace (viz tiskovou zprávu č. 6 – „Momentky“). Za povšimnutí stojí, že Výbor **Evropského parlamentu** pro občanská práva, spravedlnost a vnitřní věci projedná zjištění obsažená ve **Výroční zprávě 2004** ve stejné době, kdy se bude zabývat doporučením **Rady EU** k „Evropské protidrogové strategii na období 2005–2012“. Protidrogová politika v EU se nyní nachází v klíčovém okamžiku, kdy zodpovědní činitelé vytyčují nové cíle pro období od roku 2005.

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ OBSAŽENÁ VE ZPRÁVĚ: NOVÉ TRENDY PROTIDROGOVÉ POLITIKY A LEGISLATIVY

Dnešní zpráva zdůrazňuje úlohu vědecky podložených informací o drogové situaci při procesu rozhodování. Poslední vývoj v oblasti protidrogové politiky a legislativy v roce 2003 je následující:

Vývoj v rámci EU

- Červen 2003 – Rada ministrů přijímá doporučení Evropské komise k prevenci a snižování zdravotních poškození spojených s drogovou závislostí. Jde o první doporučení EK v oblasti veřejného zdraví týkající se drog. Rada zemí již začlenila její návrhy (například na zavedení opatření ke snižování rizik) do své národní protidrogové strategie.
- Listopad 2003 – Evropská komise vydává „Sdělení o koordinačních aktivitách a nástrojích v oblasti drog v EU“ vycházející ze studie EMCDDA a Evropské komise. (Ve studii je koordinace definována jako „integrace různých prvků národních protidrogových opatření“ s cílem „harmonizovat činnost“ a „zvýšit účinnost“). Ve sdělení se konstatuje, že koordinace má zásadní význam, má-li EU reagovat efektivně na komplexní problém drog.
- Listopad 2003 – Rada ministrů přijímá rozhodnutí o kontrolních opatřeních a trestech v souvislosti se čtyřmi novými syntetickými drogami – 2C-I, 2C-T-2, 2C-T-7 a TMA-2. Tyto drogy budou následně v členských zemích EU podléhat kontrolním opatřením a trestům.
- Listopad 2003 – Rada ministrů dosáhla politické dohody o rámcovém rozhodnutí týkajícím se osob zapojených do ilegálního obchodování s drogami a zločineckých a teroristických organizací, které získávají z obchodování s drogami finanční prostředky. Zde se stanoví obecná definice pašování a obchodování s drogami (drug trafficking) a doporučené tresty za tuto trestnou činnost v EU. (Rámcové rozhodnutí pak Rada přijala dne 26.10. 2004). Podle odhadu Europolu z roku 2002 představují celosvětové výnosy z pašování drog a obchodu s nimi 2–5 % světového HDP.

Národní protidrogové politiky

- Národní strategii protidrogovou politiky má 22 z 26 zemí (25 EU + Norsko). Tyto strategie se sice mezi jednotlivými zeměmi liší, mají však některé společné rysy, jako jsou koordinace celostátními orgány, důraz na realizaci, monitorování a hodnocení nebo přijetí vyváženého přístupu opatření na straně nabídky a poptávky.
- Většina států přijala pro svou strategii 3–5letý časový rámec, některé státy se však rozhodly pro rozmezí delší (8–10 let). Zatímco některé země usilují o dosažení „společnosti bez drog“, jiné dávají přednost snížení nepříznivých důsledků užívání drog; v některých strategiích se pak oba přístupy mísí. Obecně se národní strategie zaměřují na nelegální drogy, stále více států do strategií však zahrnuje i problematiku alkoholu a tabáku.
- V posledních letech se ustálil koordinovaný přístup EU k drogám (protidrogová strategie a akční plán EU na období 2000–2004). Budoucí směřování protidrogových politik v rozšířené EU a skloubení jednotlivých 25 protidrogových strategií v rámci EU představují výzvu pro nizozemské předsednictví v roce 2004 (protidrogová strategie EU na období 2005–2012) i pro lucemburské předsednictví v roce 2005 (akční plán EU na období 2005–2008).

Národní legislativa – vývojové trendy

- *Konfiskace majetku:* **Španělsko, Francie, Irsko, Nizozemsko a Spojené království** hlásí nový vývoj v oblasti pravomocí konfiskovat majetek osobám zapojeným do pašování a obchodu s drogami a zločineckým gangům. Ve **Španělsku** se díky novému zákonu může urychlit předávání dokumentů potřebných k identifikaci a lokalizaci zabaveného zboží za účelem jejich reinvestování do projektů na straně nabídky i poptávky po drogách (prevence, sociální reintegrace). Zákon rozšiřuje škálu příjemců těchto prostředků z nevládních organizací a národních veřejných orgánů i na mezinárodní a nadnárodní subjekty a cizí vlády.
- *Drogy a řízení vozidel:* Problematika řízení vozidel pod vlivem drog a její řešení je v popředí zájmu v řadě členských států. V roce 2003 byly ve **Francii, Itálii, Rakousku a Finsku** provedeny změny za účelem vyjasnění nebo prosazení legislativy v této oblasti a byly zavedeny testy krve a moči řidičů.
- *Legislativa týkající se konopných látek:* **Belgie a Spojené království** uvádějí, že v posledním roce došlo ke změnám v právní klasifikaci konopných látek. V **Belgii** došlo k zavedení nové legislativy, podle níž dospělá osoba, u níž je zjištěno držení konopí pro osobní potřebu, bez známek obtěžování nebo problémového užívání, může být pouze pokutována nebo registrována policií. zatímco obtěžování nebo přitěžující okolnosti, jako např. držení v přítomnosti nezletilých osob, může být trestáno odnětím svobody. Ve **Spojeném království** bylo konopí a jeho deriváty převedeny ze třídy B, respektive A, do třídy C v rámci britského systému a maximálním trestem za jejich držení pro osobní potřebu je nyní odnětí svobody na dobu dvou let. Policejní směrnice doporučují, aby bylo uvěznění za držení uplatňováno pouze za určitých okolností, jako je kouření na veřejnosti nebo v blízkosti nezletilých osob.

Poznámky:

Tuto obecnou tiskovou zprávu doplňují dvě další zprávy, zaměřující se na statistiku a na hlavní trendy. Tiskové zprávy ve 20 jazycích a **Výroční zpráva, Statistický věstník, Souhrny situace v jednotlivých zemích a národní zprávy sítě Reitox** jsou ke stažení na adrese <http://annualreport.emcdda.eu.int>. Tiskové zprávy EMCDDA je možné najít také na <http://www.emcdda.eu.int/?nnodeid=875>

Pro usnadnění provozu hlavních internetových stránek bude **EMCDDA** nabízet alternativní internetovou stránku na adrese <http://emcdda.kpnqwest.pt> kde bude přístup k vlastní zprávě i tiskovým zprávám.